

بررسی راهبردی سفر رئیسی به سوریه و تأثیر آن بر مناسبات منطقه‌ای

دمشق، بعد از ۱۳ سال

به دلیل اهمیت استراتژیک و راهبردی سوریه در منطقه خاورمیانه، ایران حتی اگر اکنون این ظرفیت را ندارد باید به شکل ویژه‌ای روی سوریه تمرکز کند و ظرفیت و توان بالای مهندسی و لجستیکی خود را در جهت بازسازی سوریه به حالت بالفعل درآورده و آنها را به کار گیرد؛ چراکه از منظر این کارشناس، تهران با این اقدام، عملاً سرمایه‌گذاری برای آینده خود در سوریه خواهد داشت و اصطلاحاً جای پای خود را در این کشور سفت خواهد کرد.

ادریسی علاوه بر بازسازی سوریه به دیگر حوزه‌های دیپلماسی اقتصادی مانند افزایش سطح مراودات تجاری هم اشاره دارد و تأکید می‌کند ایران باید از ظرفیت‌های تولید صنعتی و دیگر کالاها برای افزایش صادرات به سوریه استفاده کند و به موازات آن در حوزه بانکی هم به‌جای استفاده از ارزهای مرجع مانند یورو و دلار، ارزهای ملی دو کشور را جایگزین کند.

اما محمود نظرآبادی گفته‌های ادریسی را تحلیلی آرمان‌گرایانه و شعاری می‌داند؛ چراکه معتقد است با توجه به مجموعه تحریم‌های ایران و سوریه، شرایط در این رابطه کمی سخت و دشوار است. ضمن اینکه این کارشناس یادآور می‌شود به دلیل حضور در لیست سیاه FATF، ایران نمی‌تواند مناسبات بانکی را با هر ارزی داشته باشد. از سوی دیگر به زعم نظرآبادی سطح مناسبات تجاری سوریه توسط دیگر کشورها بر شده است و از آن گذشته دمشق درآمدی برای خرید کالا و خدمات از ایران ندارد. سوریه اکنون یک کشور جنگ‌زده است؛ مگر آنکه به باور این کارشناس، سوریه خواهد نفت خام خود را به ایران بفروشد. این در حالی است که نظرآبادی خاطرنشان می‌کند به دلیل تحریم‌ها، شرایط فروش نفت برای هر دو کشور دشوار است.

موضوعات امنیتی و دفاعی، کانون ریزنی‌ها خواهد بود؟

جدای از موضوع اقتصادی، تجاری و همچنین بازسازی سوریه بیشتر محافل تحلیلی و رسانه‌ای روی جنبه‌های سیاسی، دیپلماتیک، نظامی، امنیتی و دفاعی سفر رئیسی به سوریه تمرکز دارند. در این باره روح‌الله ثابت هم دیگر کارشناسی بود که در گفت‌وگوی خود با «شرق»، سفر رئیس‌جمهور ایران بعد از ۱۳ سال به خاک سوریه را یک پوست‌اندازی دیپلماتیک می‌بیند که نشان می‌دهد سوریه به مرز ثبات و عبور از دوره بحران و جنگ داخلی رسیده است. این مفسر حوزه سیاست خارجی در ادامه ارزیابی‌اش به‌صورت مصداقی‌تر روی چند نکته مهم و کلیدی تمرکز می‌کند و از اهمیت سفر رئیسی به سوریه می‌گوید. روح‌الله ثابت در گزاره نخست خود معتقد است تهران تلاش دارد با حضور رئیسی در دمشق نوعی از توازن بخشی دیپلماتیک را بین روابط عربستان و سوریه ایجاد کند تا از ایجاد شکاف خواسته یا ناخواسته در مناسبات دو طرف (ایران و سوریه) جلوگیری کند.

ثابت در توضیح بیشتر تأکید دارد که ایران بعد از امضای توافق سه‌جانبه پکن و ازسریگیری مناسبات با عربستان، شرایطی را در اختیار سعودی‌ها قرار داد که ضمن پایان‌دادن به جنگ بین و بهبود روابط با گروه‌های فلسطینی در تلاشی جدی موزای به دنبال ترمیم مناسبات‌شان با سوریه و حتی بازگشت دمشق به اتحادیه عرب هستند، تا جایی که عربستان، فیصل بن فرحان، (وزیر امور خارجه) خود را با پیام ملک سلمان، پادشاه سعودی، عازم سوریه کرد؛ بنابراین این امکان وجود دارد که موازنه کنونی تا حدی تحت تأثیر این موارد قرار بگیرد.

با این ارزیابی، روح‌الله ثابت عملاً سفر رئیسی به سوریه را تلاش تهران برای بازتنظیم و تقویت مناسبات خود با دمشق در دوران جدید پس از احیای روابط ایران و عربستان می‌داند. البته این کارشناس در تکمله‌ای بر تحلیل خود روی نگاه سوریه هم در قبال مناسبات هم‌زمان با ایران و عربستان تمرکز می‌کند و به «شرق» می‌گوید: «قرار نیست که با سفر رئیسی به دمشق لزوماً دیگر سوریه از مسیر تهران خارج نشود؛ اما لزوماً هم به‌طورکامل در اختیار ایران نیست»؛ چراکه ثابت اعتقاد دارد بشار اسد اکنون با احیای روابط ایران و عربستان سعی خواهد کرد تا از ظرفیت‌های هر دو کشور در راستای منافع خود سود ببرد.

افزون بر آنچه روح‌الله ثابت به آن اشاره داشت، محمود نظرآبادی هم اعتقاد دارد اهداف محوری سفر رئیسی به سوریه ناظر به حوزه‌های سیاسی، نظامی، دفاعی و امنیتی است. در این باره این کارشناس به هدف دیگر تهران با حضور رئیسی در دمشق اشاره دارد و از تلاش ایران برای نزدیک شدن روابط ترکیه و سوریه می‌گوید؛ چراکه از دید نظرآبادی، ایجاد هماهنگی‌ها و انجام ریزنی‌های بیشتر با مقامات دمشق برای حل اختلافات ترکیه و سوریه و کمک به تقویت روند گفت‌وگوهای چهارجانبه میان ایران، ترکیه، سوریه و روسیه از اهداف ترسیم‌شده برای رئیسی در این سفر است.

محمدهلی ادریسی هم در تکمیل گفته‌های نظرآبادی یادآور می‌شود که تهران در مدت یک سال اخیر تلاش کرده که روند سه‌جانبه «آستانه» برای حل بحران سوریه را با عضویت دمشق به یک روند چهارجانبه بدل کند تا شرایط لازم برای کاهش درگیری‌ها و اصطکاک بین آنکارا و دمشق در منطقه فراهم شود که بخشی از هزینه‌ها در این کشور (سوریه) کاهش یابد.

با این حال تهران در زمینه اختلافات موجود بین دمشق و آنکارا بارها اعلام کرده که درعین‌حال که به دغدغه‌های امنیتی ترکیه در موضوع کردهای سوریه توجه دارد؛ ولی در راستای حفظ تمامیت ارضی سوریه تأکید دارد که نیروهای نظامی ترکیه باید هرچه زودتر شمول سوریه را ترک کنند و دولت آنکارا حمایت‌های خود از برخی از گروه‌های تروریستی همسو با دولت ترکیه در این منطقه را متوقف کند. حال باید پرسید که در نخستین سفر رئیس‌جمهور اسلامی ایران به سوریه، سیدابراهیم رئیسی خواهد توانست بشار اسد را مجاب به دیدار اردوغان در آینده‌ی نزدیک کند یا اینکه همتای سوری او انجام این دیدار را به بعد از روشن‌شدن نتایج انتخابات ترکیه و همچنین پذیرش پیش‌شرط‌های دمشق از جانب آنکارا خواهد کرد؟

در ۱۲ نظرسنجی در دو هفته گذشته در رقابت عقب است، می‌خواهد از این نشست سران برای پیروزی خود و شکست رقیبش استفاده کند و احتمالاً از هرگونه تعهد برای عقب‌نشینی ظفره می‌رود.

اما در این میان شاید مهم‌ترین موضوعی که می‌توان به‌عنوان محور سفر رئیسی به سوریه اشاره کرد، ناظر به دور جدید تجاوزات اسرائیل به خاک سوریه است که تحرکات ایران در این کشور (سوریه) را تحت‌الشعاع قرار داده است. در این زمینه روح‌الله ثابت با اشاره به تشدید حملات هوایی اسرائیل علیه مناطقی از سوریه و هدف قراردادن برخی از مستشاران نظامی ایران در این کشور در جریان این حملات، تأکید دارد که ریزنی برای افزایش همکاری‌های دفاعی بین دو کشور و افزایش قدرت بازدارندگی سوریه در برابر این حملات که در واقع نقض‌کننده حاکمیت و تمامیت ارضی سوریه نیز هست، ممکن است یکی از محورهای ریزنی مقامات دو کشور ایران و سوریه در این سفر باشد.

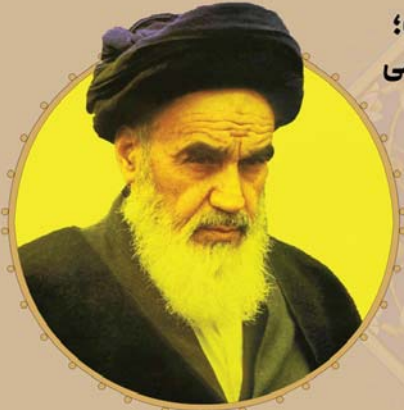
محمدهلی ادریسی هم در پایان گفت‌وگویش با «شرق»، علاوه بر تلاش مشترک تهران - دمشق برای تقویت همکاری‌های نظامی، امنیتی و دفاعی با هدف تقویت بیشتر سوریه در مقابل تجاوزات اسرائیل به تاپوهای ایران در راستای رفع اختلافات برخی کشورهای عربی و سوریه برای بازگشت دمشق به اتحادیه عرب اشاره می‌کند. از این منظر، تحلیلگر مسائل خاورمیانه اعتقاد دارد که ظرفیت و پتانسیل دیپلماتیک ایران به نحوی است که می‌تواند نگاه پنج کشور مخالف بازگشت سوریه به اتحادیه عرب را به نگاه دمشق نزدیک کند، به‌ویژه آنکه محور و کانون بازیگران مخالف بازگشت سوریه به اتحادیه عرب قطر است که مناسبات حسنه‌ای با ایران دارد.

در این باره عبدالباری عطوان هم در رای الیوم می‌نویسد: «در انتظار مشاهده دود سفید یا سیاه پس از پایان سفر دوروزه رئیس‌جمهور رئیسی به دمشق هستیم تا متوجه شویم که آیا رئیس‌جمهور اسد میهمان خود (رئیسی) را درباره ملاحظاته‌ش درمورد دیدار با اردوغان متقاعد می‌کند یا برعکس آن رخ خواهد داد». این تحلیلگر جهان عرب در یادداشت خود اعتقاد دارد که دستور کار سفر رئیسی به دمشق مملو از مسائل راهبردی خواهد بود که در صدر آنها می‌توان به گفت‌وگوها با میزبان‌ش (بشار اسد) اشاره کرد. اهمیت این دیدارها و گفت‌وگوهای دو رئیس‌جمهوری نه‌فقط به این خاطر که حضور رئیسی نخستین سفر رئیس‌جمهور ایران از زمان وقوع جنگ در سوریه در سال ۲۰۱۱ است؛ بلکه همچنین به این دلیل است که سفر و دیدار در زمانی انجام می‌شود که منطقه خاورمیانه در آستانه تغییرات سیاسی تعیین‌کننده‌ای با نقشه ائتلاف‌های جدید قرار دارد.

عطوان در ادامه نوشت: «بر کسی پوشیده نیست که ایران و روسیه خواستار پیروزی ائتلاف شش‌جانبه مخالفان در ترکیه به رهبری کمال قلیچداراوغلو، رهبر حزب جمهوری‌خواه خلق نیستند. اوغلو برحلاف رقیبش اردوغان روابط خوبی با آمریکا دارد؛ اما رئیس‌جمهور اسد که محقانه به اردوغان اعتماد ندارد، ترجیح می‌دهد که دیدار‌ش با همتای ترکیه‌ای‌اش بعد از اعلام نتایج انتخابات و مشخص‌شدن هویت رئیس‌جمهور جدید برگزار شود». بنابراین از منظر این تحلیلگر جهان عرب، بشار اسد در برابر فشارهای شدید از دو متحد مورد اطمینان خود یعنی ایران و روسیه مقاومت کرده و خواهد کرد و بر شرط اصلی خود یعنی خروج تمام نیروهای ترکیه از شمال سوریه و بازگشت این منطقه به حاکمیت سوریه پافشاری دارد و باور دارد رئیس‌جمهور اردوغان که

امام بزرگوار روح جمهوری اسلامی است؛ اگر این روح از جمهوری اسلامی گرفته بشود و مورد بی‌توجهی قرار بگیرد، نقشی بر دیوار باقی خواهد ماند.

مقام معظم رهبری
۱۴ خرداد ۱۴۰۱

بسم الله الرحمن الرحيم

سی و چهارمین سالگرد ارتحال ملکوتی رهبر کبیر انقلاب اسلامی امسال در حالی فرامی‌رسد که با کمتر شدن محدودیت‌های بیماری منحوس کرونا، مردم عزیز ایران اسلامی، آماده برگزاری هر چه باشکوه‌تر مراسم‌های بزرگداشت حضرت امام خمینی (س) در سراسر کشور می‌شوند. از این‌رو خادمان امام روح‌الله در ستاد بزرگداشت آن حضرت جهت حضور پرشور و تجدید عهد و میثاق با امام عظیم‌الشان در حسینیه جماران و حرم مطهر، آماده دریافت برنامه‌های افشار مختلف مردم از سراسر کشور، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، نهادها، جمعیت‌ها، احزاب، فرهنگیان، دانشگاهیان و ورزشکاران گرامی هستند. همچنین این ستاد با گوش جان مشتاق شنیدن نظرات، پیشنهادهای و انتقادات سازنده مردم عزیز میهن اسلامی خصوصاً اندیشمندان، فرهیختگان، محققان، علما و روحانیت معزز و همه وفاداران به راه و اندیشه امام‌راحل خواهند بود، تا بار دیگر تجدید عهدی باشد با آن یگانه دوران که تنها برای خدا قیام کرد و با استبداد و استکبار به مبارزه برخاست.

روابط عمومی ستاد مرکزی بزرگداشت
حضرت امام خمینی (س)

کمیته روابط عمومی: ۰۲۱۶۶۴۸۱۰۳۰ نامبر: ۰۲۱۶۶۴۹۷۱۹۲
پایگاه اطلاع‌رسانی: www.jamaram.news
پست الکترونیک: misagh@jamaram.news
پیام رسان ای‌تا: @misaghbaemam
پیام رسان تلگرام: @misagh34

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق

۸۶۰ ۳۶ ۱۱۹

WWW.SHARGHDAILY.IR

ارتباط با روزنامه شرق

T.ME/ALOSHARGH

WWW.SHARGHDAILY.IR

سازمان آگهی‌های
روزنامه شرق